

Metodik 2013

aneb „co má dělat správný metodik právě teď“

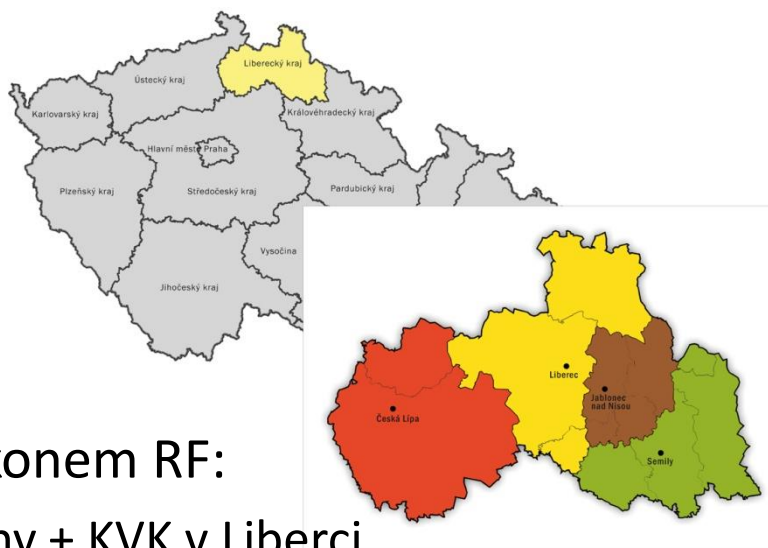
Workshop pro pracovníky metodických oddělení veřejných knihoven
Vyškov, 5. - 6. června 2013

Jaroslava Starcová

Liberecký kraj

- ✓ 2. nejmenší kraj ČR rozlohou – cca 440 000 obyvatel
- ✓ z hlediska regionálních funkcí rozdělen na 4 oblasti – bývalé okresy

- Česká Lípa
- Jablonec nad Nisou
- Liberec
- Semily

- ✓ knihovny pověřené výkonem RF:
 - bývalé okresní knihovny + KVK v Liberci

KNÍHOVNY V LIBERECKÉM KRAJI

Pověřené	Profesionální	Neprofesionální	Celkem
4 (z toho 1 krajská)	33	174	211

Krajská knihovna v Liberci

- Město Liberec – cca 100 000 obyvatel
- www.kvkli.cz

Knihovní fond	Reg. uživatelů	Fyzických návštěvníků	Počet výpůjček
1 392 282	26 398	398 606	849 834

O čem uslyšíte

I. část - legislativní východiska pro metodickou činnost

- základ metodické práce – poradenská a konzultační činnost

II. část – co má metodik dělat právě teď

- co se změnilo, co se mění jenom pomalu
- zdroje informací a jak je předávat knihovníkům
- webové stránky knihoven
- vzdělávání – tradiční i nové formy
- knihovník není sám - spolupráce, sdílení nápadů, inspirace
- co by měl znát a umět metodik

III. část - závěrem

I. část

Legislativní východiska pro metodickou činnost

Základ metodické práce – poradenská a konzultační
činnost

Legislativní základy výkonu RF dnes

- ✓ [Zákon 257/2001 Sb.](#) (knihovní zákon - § 2 písm. h)
 - ✓ prováděcí předpisy – zejména **Vyhláška 88/2002 Sb. MK k provedení zákona č. 257/2001 Sb.** (MVS, evidence a revize KF) aj.
 - ✓ Usnesení Vlády ČR v únoru 2001 k zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven a podpory regionálních kulturních aktivit
 - ✓ Usnesení Vlády ČR ze dne 16. 1. 2002 – schválení Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven
 - ✓ [Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky](#)
-

Financování RF

- do roku 2004 Ministerstvo kultury ČR
- od roku 2005 jednotlivé kraje – praxe v krajích velmi odlišná

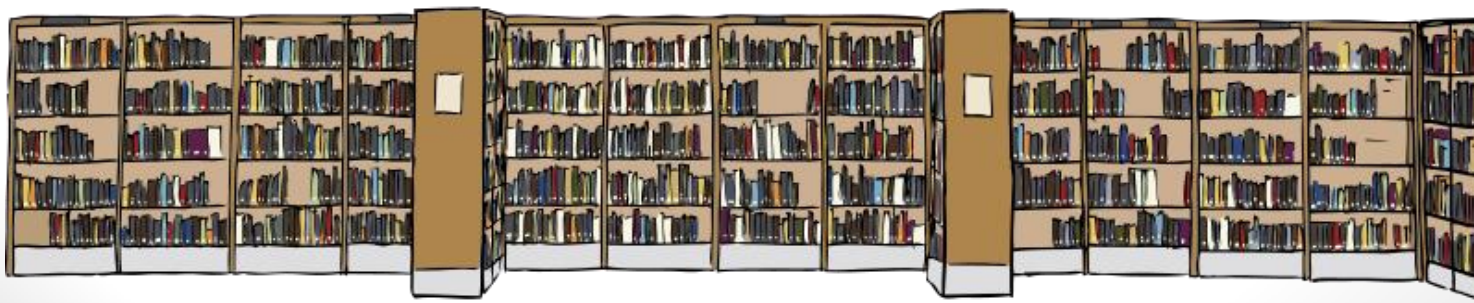

Metodický pokyn k zajištění výkonu RF – hlavní cíle

- 1) Zajištění dostupnosti VKIS všem a všude
- 2) Vyrovnání rozdílů v poskytování služeb ve městech a obcích
- 3) Zajištění kvality a kontinuity VKIS v návaznosti na potřeby uživatelů
- 4) Odstranění diferencí v úrovni VKIS mezi regiony a kraji
- 5) Účelná dělba práce a koordinace odborných činností
- 6) Efektivní využití veřejných finančních prostředků
- 7) Garance průběžné aktualizace knihovního fondu
- 8) Udržení odborného standardu služeb
- 9) Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání)

Metodický pokyn k zajištění výkonu RF - standardy

- 1) Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor
- 2) Statistika knihovnických činností
- 3) Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
- 4) Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce
- 5) Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů
- 6) Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce
- 7) Servis automatizovaného knihovního systému

Standardy VKIS

Metodický pokyn k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR. (Např.: na stránce: <http://www.kvkli.cz/pro-knihovny/legislativa-koncepce-standardy/standardy-knihovnickych-sluzeb.html>)

- ✓ Seznamovat s ním knihovníky i zřizovatele knihoven
- ✓ Prezentovat jej jako standard dobré knihovny, kterého chceme dosáhnout
- ✓ Vyhodnocovat standard je uloženo krajským knihovnám, výsledky důležité i pro metodiky PK – výsledky využívat při metodických návštěvách

Poradenská a konzultační činnost základ metodické práce

Metodická práce = práce s lidmi

vyžaduje

- ✓ co nejčastější osobní kontakt s knihovníky
- ✓ kontakt se zřizovateli knihoven – obcemi (obecními úřady)

dobré vztahy

Co dělat pro vytvoření „dobrých vztahů“

S knihovníky

- ✓ mít „své“ knihovníky rád
- ✓ respektovat je jako kolegy, kteří mají svou profesi, které rozumějí stejně dobře, jako my knihovnictví
- ✓ nedávat najevo svou odbornou převahu
- ✓ nabídnout služby (pomoc) a skutečně je (ji) poskytnout
- ✓ mít dostatek trpělivosti
- ✓ být ochotný
- ✓ přesvědčit knihovníky, že se na nás mohou kdykoliv obrátit

Co dělat pro vytvoření „dobrých vztahů“

S obcemi

- ✓ uvědomovat si, že knihovna není pro starosty nejdůležitějším zařízením obce
- ✓ umět však její význam obhájit, ukázat, čím by mohla být (dobré příklady) a za jakých podmínek
- ✓ informovat je o tom, jak si stojí jejich knihovna, jaké jsou možnosti (standardy VKIS)
- ✓ seznámit se službami, které můžeme knihovně poskytnout
- ✓ skutečně je poskytovat (zpracování žádostí o dotace apod.)

...dobré vztahy nevzniknou „přes noc“

Co sledovat při metodických návštěvách?

Celkový dojem z knihovny

✓ posun v chápání knihovny:

půjčovna knih → místo setkávání

- ✓ jak působí? (útulně, příjemně 😊 x 😞 studeně, neuspořádaně až nepořádně)
- ✓ chtěl(a) bych tu trávit volný čas?

...najít způsob, jak na nedostatky knihovníka (zřizovatele) upozornit

Knihovní fond

- ✓ základem knihovny je knihovní fond, dobrý KF je aktuální (nutná pomoc metodika)
- ✓ doplňování (má knihovna dostatek nových knih? Řešení – VF)
- ✓ stavění (třídění), značení, ochrana KF (balení),
- ✓ uspořádání (jak bude knihy hledat uživatel?), nabídka – obálkou ke čtenáři...
- ✓ rozřadovače, popisky („provozní slepota“ vůči potrhaným, zažloutlým, zastaralým materiálům)

Další knihovnické „záležitosti“

Individuálně podle stupně automatizace knihovny

- ✓ **Evidence činnosti** - Deník knihovny
- ✓ výpůjční systém
- ✓ automatizované knihovny – uživatelé i výpůjčky prostřednictvím výstupů ze systému, evidovat další činnost, (KVČ, elektronické služby)
 - tištěný deník – ke stažení na adrese: <http://www.niposmk.cz/?cat=88>
 - elektronický deník v Excelu (autor KVČ Jičín a KVK v Liberci) – ke stažení např. na stránce: <http://www.kvkli.cz/pro-knihovny/informace-pro-knihovny/statistika-benchmarking-knihoven.html>, příp. jiné
- ✓ **Evidence knihovního fondu**
- ✓ v automatizovaném systému
- ✓ přírůstkový a úbytkový seznam (neautomatizované knihovny)

Kvalitní průběžná evidence činnosti a KF

– základ pro vyplnění ročních výkazů o knihovně

II. část

Co má metodik dělat právě teď

Právě teď...

Co se změnilo?

- ✓ internetizace knihoven – prakticky dokončena
- ✓ automatizace základních služeb knihoven
- ✓ rozvoj elektronických služeb knihoven - i malé knihovny mohou být (v budoucnosti) zprostředkovatelem elektronických informací
- ✓ webové stránky knihoven (často nutná pomoc metodika)

Co se nezměnilo?

- ✓ knihovníci (většinou, generační výměna probíhá pomalu)

vzdělávání
a
INFORMACE

Informace, informace, informace

Náš úkol – předávat

- ✓ informace o vývoji v oboru (Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011-2015)
- ✓ o celostátních knihovnických akcích a kampaních
- ✓ nápady – náměty, zkušenosti, materiály již vymyšlené (vytvořené), které jsou jejich tvůrci ochotni **sdílet**

Zdroje informací

✓ Krajská knihovna

- porady ředitelů a metodiků pověřených knihoven
- webová stránka PRO KNIHOVNY – krajských knihoven (např. <http://www.kvkli.cz/>)
- vzdělávací akce – předávat pozvánky
- zpravodaje (pokud KK vydává)

The screenshot shows the website 'Bibliothek Liberec Knihovna Liberec Library Liberec'. The navigation menu includes: O KNIHOVNĚ, SLUŽBY, KATALOGY, E-KNIHOVNA, NOVINKY VE FONDU, DĚTSKÁ KNIHOVNA, PRO KNIHOVNY, and KONTAKTY. The main content area is divided into several columns:

- Aktuality**
 - Kalendář akcí pro knihovníky
 - Nejnovější informace
 - Svaz knihovníků a informačních pracovníků
 - Sdružení knihoven
 - Informace pro knihovny
 - Projekty na podporu knihoven (VISK)
 - Statistika, benchmarking knihoven
 - Nákup softwaru se slevou
 - Internet v knihovně
 - Pro školní knihovny
 - Vzdělávání
 - Odborné vzdělávání
 - Počítačové kurzy
 - E-learningové kurzy
 - Rekvalifikační kurzy
- Legislativa, koncepce, standardy**
 - Legislativa, koncepce
 - Standardy knihovnických služeb
 - Regionální funkce
 - Legislativa a dokumenty k regionálním funkcím
 - Regionální funkce v Libereckém kraji
 - Knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí
 - Meziknihovní výpůjční služba
 - Informace o MVS
 - Elektronická žádanka MVS
 - Medailony, kulturní výročí
 - Kalendář kulturních výročí
 - Medailony autorů
- Knihovny Libereckého kraje**
 - Adresář, mapa
 - Veřejné knihovny se speciálními fondy
 - Ročenky knihoven Libereckého kraje
 - O knihovnách v kraji, zapojení knihoven do akcí
 - Služby knihovněm Liberecka
 - O nás - kontakty
 - Knihovny Liberecka
 - Naše služby
 - Informační listy
 - Informace pro knihovny s AKS Clavius
 - Vzorové materiály, ke stažení
 - Služby knihovněm
 - Českolipska
 - Jablonecka
 - Semilská
- Odkazy pro knihovny**
 - Knihovnické weby a portály
 - Vybavení knihoven, pomůcky
 - Automatizované knihovní systémy
 - Šablony webů
 - Knihovní fondy, katalogizace, citace
 - Elektronické konference
 - Knihovnické časopisy elektronicky
 - Náměty na kulturní a vzdělávací akce
 - Literární weby a portály
 - Kampaně na podporu čtenářství
 - Bezpečný internet
 - E-knihy

Zdroje informací

✓ *Elektronické konference (základní pro metodika):*

- **Knihovna** – pro všechny knihovníky (nutno dodržovat pravidla)
- **Region** – Problematika výkonu RF a poskytování regionálních služeb. Konference je určena pro zástupce KK a PK
- **Andersen** – konference KDK SKIP, přístup i nečlenům, náměty pro práci s dětmi
- **SKIP** – pro členy SKIP

Přehled všech konferencí na adrese:

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_diskusni_konference.htm

Výběrově zprávy předávat knihovníkům, zřizovatelům

Zdroje informací

Knihovnická periodika celostátní i krajská

- ✓ [Čtenář](#) - pro předplatitele je po zaregistrování přístupný obsah aktuálních čísel časopisu Čtenář, pro nezaregistrované je přístupný archiv s plnými texty článků s půlročním odstupem
 - ✓ [Ikaros](#) - Elektronický časopis pro informační společnost
 - ✓ [Bulletin SKIP](#) - odborný časopis vydávaný Svazem knihovníků a informačních pracovníků, určený nejen členům, ale celé široké knihovnické veřejnosti
 - ✓ [Zpravodaj Jednotné informační brány](#) - informace o novinkách na portálu JIB
 - ✓ [Knihovna](#) - knihovnická revue a [Knihovna plus](#)
 - ✓ [ProInflow](#) - Časopis pro informační vědy
 - ✓ [U nás](#) - Knihovnicko informační časopis SVK Hradec Králové
 - ✓ [Knihovnický zpravodaj Vysočina](#) – praktické informace, recenze...
 - ✓ [Duha](#) - Informace o knihách a knihovnách z Moravy
 - ✓ [Světlik](#) - Svět libereckých knihoven
- a další...

Zdroje informací

Knihovnické weby a portály

- ✓ [Národní knihovna ČR - Informace pro knihovny](#)
- ✓ [Knihovny v České republice](#)
- ✓ [Knihovnické konference, semináře, akce](#)
- ✓ [Katalogy a databáze Národní knihovny ČR](#)
- ✓ [Jednotná informační brána](#) - umožňuje uživatelům z jednoho místa prohledávat různé české i zahraniční zdroje
- ✓ [Knihovna.cz](#) - služby a informace pro knihovny, které připravuje KISK FF MU Brno společně se svými partnery

Připravuje se:

<http://www.knihovny.cz/>

Centrální portál českých knihoven

Formy předávání informací

✓ elektronicky prostřednictvím e-mailu

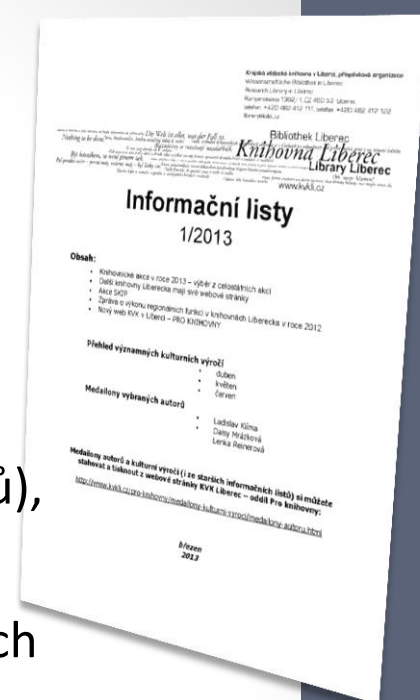
- nejjednodušší, nejrychlejší (adresář profesionálních, neprofesionálních knihoven, obecních a městských úřadů),
- výběr informací z e-konferencí
- pozvánky na akce, upozornění na vyhlášení akcí, dotačních programů, blížících se uzávěrek termínů ...

✓ ve formě zpravodajů – tištěných nebo elektronických (např.:

http://www.kvkli.cz/files/Pro%20knihovny/Liberec/Informacni_listy/2013/Informacni_listy1_2013.pdf)

✓ osobně – porady, setkání, metodické návštěvy

✓ webové stránky „pro knihovny“

Webové stránky „Pro knihovny“

✓ nabývají na významu, informace jsou na nich k dispozici průběžně (knihovníci se učí využívat je)

✓ základem je aktuálnost

✓ pro krajské knihovny samozřejmostí, stejně tak by měly být samozřejmostí pro pověřené knihovny. Příklady:

KVK v Liberci <http://www.kvkli.cz/> - oddíl PRO KNIHOVNY,

MĚK Česká Lípa: <http://www.knihovna-cl.cz/Pro-knihovny/238.html>

✓ webové stránky pověřené knihovny

- informovat o aktuálních akcích pro knihovny v regionu
- nabízet konkrétní služby svým knihovnám podle jejich specifických potřeb
- podporovat sounáležitost knihoven v oblasti (seznam, příp. mapa knihoven s odkazy na jejich webové stránky, fotogalerie z knihoven, příklady dobré praxe atd.)
- zprostředkovávat materiály usnadňující knihovníkům činnost (vzorové materiály ke stažení apod.)

<http://www.kkdvyskov.cz/pro-knihovny-2/>

Webové stránky knihoven

příp. prezentaci na webu zřizovatele obsahující minimálně údaje vyjmenované ve standardu VKIS – [čl. 9](#) – všechny knihovny

Šablony webů pro tvorbu webových stránek menších knihoven:

- ✓ <http://webknihovny.cz/> Šablona webu pro malé knihovny (Knihovna Města Hradce Králové). Obce do 500 obyvatel zdarma. Příklady: [Dětřichov](#), [Košťálov](#)
- ✓ <http://webovky.knihovna.cz/> Šablony pro knihovny v systému Webnode, v nichž jsou již zapracovány obecně platné texty týkající se služeb knihoven. Základní verze zdarma. Podpora tvůrců šablon. Příklady: [Soběslavice](#), [Křižany](#).
- ✓ <http://www.knihovna.info/> Šablony webu na portálu Knihovna Info Regionální knihovny v Karviné. Zdarma. Šablonu využívá většina obecních knihoven na Českolipsku, např.: [Zahrádky](#), [Sloup v Č.](#)
- ✓ <http://www.librisek.cz/> Šablona webu pro dětská oddělení (Knihovna Města Hradce Králové). 600 Kč ročně.

Vzdělávání, porady

✓ Odborné vzdělávání

- organizované KK – spolupráce s PK při výběru témat, při zajišťování účasti
- organizované pověřenou knihovnou – specifické podle podmínek – oblíbené exkurze do knihoven v místě, v okolí

✓ Počítačové kurzy (obvykle KK z programu VISK 2)

- posun od základních kurzů ke kurzům o nových inf. technologiích, oblíbené kurzy o digitální fotografii, práce s volně šiřitelnými programy, Google nejen vyhledávač apod.)

Nové formy vzdělávání - nové možnosti pro knihovníky v malých knihovnách

✓ e-learning (<http://kurzy.knihovna.cz/>, <http://dlk.cuni.cz/>)

✓ webináře

Porady

příležitost k setkávání knihovníků, výměně zkušeností – oblíbené výjezdní porady v jednotlivých knihovnách

Informovat knihovníky o vzdělávacích akcích

(pozvánky, weby, zpravodaje...)

Knihovník je v knihovně sám

Vytvořit

- ✓ pocit sounáležitosti s kolegy v oboru
- ✓ pocit, že je knihovník součástí určité komunity

- ✓ umožnit poznat své kolegy v okolí
 - porady, setkání, školení (nejen organizovat, ale zprostředkovat informace o nich)
- ✓ umožnit poznat jiné knihovny a jejich práci
 - exkurze do knihoven v okolí

Spolupráce, sdílení nápadů, inspirace, vzdělávání...

Profesní organizace

- ✓ **SDRUK** – Sdružení knihoven <http://www.sdruk.cz/> (44 větších knihoven), činnost v sekcích (Sekce pro RF), organizátor konference Knihovny současnosti a seminářů Regionální funkce knihoven (21. - 22. 10. 2013 v Pardubicích)
- ✓ **SEX** – Sekce experimentálního knihovnictví <http://sex.knihovna.cz/>, nová platforma pro spolupráci (17 členů)
- ✓ **SKIP** – Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR <http://www.skipcr.cz/>. Největší profesní organizace - na 1500 členů v 11 regionálních organizacích. Partner pro jednání s legislativními orgány i sponzory.

skip

Co vše se děje pod hlavičkou skip

- ✓ **Činnost v 15 sekcích** (komisích) – zejména:
 - **Klub dětských knihoven** (el. konference Andersen – nepřeborná studnice nápadů a inspirace pro práci s dětmi, Noc s Andersenem, Kamarádka knihovna, Už jsem čtenář, vzdělávací akce ...)
<http://www.kdk.munovapaka.cz/>
 - **Sekce veřejných knihoven** (Skupina pro komunitní aktivity, Skupina pro obecní knihovny)
- ✓ **Bulletin SKIP** v tištěné i elektronické podobě
<http://bulletin.skipcr.cz/bulletin/Bulletin.htm>
- ✓ **Vzdělávací akce** – přednášky, semináře, studijní zájezdy
- ✓ **Propagace čtenářství a knihoven**, organizátor akcí:
<http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/>
- ✓ **Elektronická konference SKIP** (všichni členové) – informace

***...členství ve SKIP je pro knihovníky příležitostí
začlenit se do knihovnické komunity***

Odborné orgány

Český komitét Modrý štít
Ediční komise
Frankofonní klub
Klub dětských knihoven
Klub lékařských knihoven
Klub školních knihoven
Klub tvořivých knihovníků
Klub vysokoškolských knihovníků
Knihovnická komise Asociace muzeí a galerií
Komise pro zahraniční styky
Sekce knihovníků trenérů paměti
Sekce služeb osobám se specifickými potřebami
Sekce veřejných knihoven
Sekce vzdělávání
Zaměstnavatelská sekce

Co musí znát – umět - zvládat metodik?

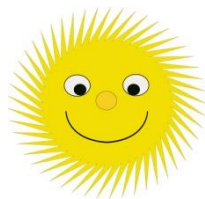
Všechno ☺ (na co jsou ve větších knihovnách specialisté):

- ✓ **Legislativní předpisy** a dokumenty (týkající se nejen knihoven a regionálních funkcí ale i autorského práva nebo ochrany osobních údajů aj.) – alespoň vědět, kde informace rychle najde
- ✓ **Knihovnickou techniku** od katalogizace (jmenné i věcné) po balení knih a rovnání knih na regále.
- ✓ Musí se neustále **odborně vzdělávat** a své poznatky předávat knihovníkům.
- ✓ Musí se **vzdělávat v oblasti IT** – měl by umět pracovat na webových stránkách vlastní knihovny (pro knihovny), ale i prakticky pomoci se zpracováním webových stránek svých knihoven
- ✓ Musí být **psycholog ☺** - pracuje s lidmi různého postavení a vzdělání a někdy jim musí říkat nepříjemné věci
- ✓ Musí být **fyzicky zdatný** (stěhování beden knih, regálů není v práci metodika výjimkou) a **odolný** vůči nepříznivým tepelným a občas i hygienickým podmínkám
- ✓ **Musí svou práci dělat rád a věřit v její význam**

Závěrem

- ✓ Legislativní východiska (Knihovní zákon, Metodický pokyn MK k zajištění výkonu RF, Standardy VKIS)
- ✓ Standardy pro výkon regionálních funkcí – základní náplň práce metodika
- ✓ Poradenská a konzultační činnost – základ metodické práce
- ✓ Co sledovat při metodických návštěvách
- ✓ Dobré vztahy s knihovníky a představiteli obcí – předpoklad úspěchu
- ✓ Co je důležité v dnešní době – zajišťovat knihovníkům informace
 - kde je získávat (z krajské knihovny, e-konference, odborná periodika, weby a portály...)
 - jak je předávat (e-mailem, prostřednictvím zpravodajů, osobně, webové stránky PRO KNIHOVNY)
- ✓ Webové stránky knihoven (šablony)
- ✓ Co dělat, aby knihovník nebyl sám (setkávání, exkurze)
 - SKIP a jeho základní funkce

Děkuji za pozornost!

Jaroslava Starcová,
Krajská vědecká knihovna v Liberci
starcova@kvkli.cz